

Палічук Ю.І. <https://orcid.org/0000-0001-6616-1649>

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ГУМАНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»

Анотація. У статті охарактеризовано гуманізацію навчально-виховного процесу у вищій школі як багатоаспектну проблему, яка стосується його сутності, цільових та змістових орієнтирів, технологій реалізації. На основі результатів аналізу наукової літератури та емпіричного досвіду підготовки студентів з'ясовано педагогічну сутність феномена «здоров'язбереження» як поліфункціональної соціокультурної системи, що поєднує на гуманістичній основі освітні, аксіологічні, спонукальні та інструментальні фактори спонукання суб'єкта до валеологічної творчості в просторі особистісної самореалізації.

Anotation. The paper describes the educational process humanization in higher education as a multifaceted issue that concerns its essence, contents and target reference points, technology implementation. On the basis of the analysis of scientific literature and empirical evidence of students we found out that the essence of the phenomenon "health facilities" as polyfunctional sociocultural system, which combines based on humanistic education, axiological, incentive motivation and instrumental factors valeological subject to personal creative area the self-realization.

Проблема гуманізації навчально-виховного процесу у вищій школі багатоаспектна, оскільки стосується його сутності, цільових та змістових орієнтирів, технологій реалізації. Ураховуючи це, принцип гуманізації вимагає нових підходів до моделювання педагогічних процесів, структурування змісту освіти, обґрунтування інноваційних методів і форм навчання і виховання підростаючого покоління, оскільки стан здоров'я студентів є незадовільним: лише 14% молодих людей здорові, 50% мають функціональні відхилення, 35-40% – хронічні захворювання.

Здоров'язбереження передбачає створення оптимальних для здоров'я умов і виражає орієнтованість діяльності особистості в напрямку формування, збереження і зміцнення як індивідуального, так і суспільного здоров'я

Здоров'язбереження як фактор гуманізації навчально-виховного процесу у вищій школі спрямоване на забезпечення необхідних умов для повноцінного природного розвитку студента, формування навичок збереження і зміцнення фізичного, психічного, соціального і духовно-морального здоров'я, що сприяє становленню внутрішньої потреби у здоров'ї, розумінню основ здорового способу життя. Здоров'язбереження передбачає створення оптимальних для здоров'я умов і виражає орієнтованість діяльності особистості в напрямку формування, збереження і зміцнення як індивідуального, так і суспільного здоров'я.

Для реалізації здоров'язбережувальних програм в освітньому середовищі ЗВО необхідний міждисциплінарний підхід, який передбачає координацію та об'єднання зусиль педагогів, психологів, медиків, фахівців у галузі фізичної культури, що здійснюється на рівні адміністративно-управлінського апарату навчального закладу, дає змогу зміцнювати здоров'я студентської молоді.

Аналіз результатів досліджень стану здоров'я і способів життя студентів показує, що основними причинами розвитку функціональних розладів в опитаних є гіподинамія (60%), що у сполученні з неправильним харчуванням (52%) призводить до надлишку маси тіла, у 33% опитаних юнаків і в 45% – дівчат, мають таку шкідливу звичку, як паління, 78% не займаються аутотренінгом, незважаючи на те, що практично усі скаржаться на втомлюваність, дратівливість, підвищену психоемоційну реактивність.

Наявність усіх цих факторів призводить до поганого самопочуття і великої кількості скарг на стан опорно-рухової, серцево-судинної і травної систем.

Спостереження за особливостями діяльності економістів, а також результати аналізу науково-методичної літератури свідчать, що працівники цієї професії протягом робочого дня виконують роботу сидячи, з фіксованим положенням грудної клітки, що зумовлює поверхневий подих і малу рухливість нижніх кінцівок.

Процес здоров'язбереження в освітньому просторі ЗВО, що спрямований на гармонійний розвиток особистості студента, його фізичних і духовних сил, містить у собі такі компоненти: цільовий, змістовий, діяльнісний і результативний.

Розумове виховання особистості передбачає насамперед формування мотивації навчально-пізнавальної діяльності, розвиток пізнавальних інтересів, потреби в самопізнанні і

самоосвіті; формування досвіду (умінь і навичок) пізнавальної діяльності, здатності до творчості, прийняття нестандартних рішень, розвиток мислення. Крім того, розумове виховання спрямоване на розвиток емоційно-ціннісного ставлення до довкілля, знань, пізнавальної діяльності, самого себе. Вищою метою розумового виховання є формування цілісного світогляду особистості.

Здоров'язбережувальна освіта, що включає в себе розумове, фізичне, психогігієнічне, моральне, екологічне і статеве виховання, являє собою систему наукових знань про різні аспекти здоров'я, практичних умінь і навичок його збереження в умовах інтенсивного навчального навантаження, а також світоглядних і морально-естетичних ідей, якими варто опанувати студентам в освітньому процесі.

Таким чином, ураховуючи достатньо складну і напружену соціально-економічну ситуацію в Україні, зниження економічного добробуту населення, невідповідність умов навчального навантаження віковим можливостям студентства, питань охорони і зміцнення здоров'я є найважливішою складовою освітнього процесу у вищих навчальних закладах різних форм і рівнів акредитації. Водночас, як свідчать численні дослідження, залишається досить низькою реалізація оздоровчого (здоров'язбережувального) потенціалу освітніх закладів. Означені характеристики здоров'язбереження відображають тенденції розвитку професійної освіти, гуманізацію навчально-виховного процесу, його педагогічну спрямованість на формування особистості із ціннісними орієнтаціями та ідеалами.

Список літератури:

1. Мосейчук Ю.Ю., Палічук Ю.І., (2018). Підготовка майбутнього вчителя до розвитку культури здоров'я учнів. Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць./ДДПУ. Харків, 2018. № 6(92). С. 54 – 68.
2. Палічук Ю.І., (2011). Структура, содержание и функции здоровьесбережения в образовательном процессе экономического высшего учебного заведения. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. №4. С.56-62
3. Мосейчук Ю.Ю., Палічук Ю.І., (2019). Мотивація формування культури здоров'язбереження у студентів на засадах міждисциплінарної інтеграції. Вісник Прикарпатського

університету. Серія: Фізична культура. – Івано-Франківськ, 2019. Вип. 33. С. 142 – 144.

4. Galan Y., Kozhokar M., Balatska L., Palichuk Y., Moroz O., Yarmak O., Determination of the interrelationships between the body composition of the young 18-19 year old men with the indicators of the cardiovascular system during physical education. Journal of Physical Education and Sport. 2018. Vol. 18, Art. 281. P. 1907-1911.

Палічук Ю.І.¹ <https://orcid.org/0000-0001-6616-1649>

Огністий А.В.² <https://orcid.org/0000-0002-4748-1900>

Божик М. В.³ <https://0000-0001-6037-6032>

ПРОБЛЕМА ПОПУЛЯРНОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

¹Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»

²Тернопільський національний педагогічний університет ім.
Володимира Гнатюка

³Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені
Тараса Шевченка

Анотація. Стаття присвячена проблемі здоров'я школярів та студентської молоді, водночас здійснюється аналіз реальних умов сьогодення у сфері фізичної культури суспільства та фізичного виховання у навчальних закладах України. Запропоновано авторський погляд на проблему популярності уроку фізичної культури в навчальних закладах і питання про соціальний і матеріальний статус учителя в суспільстві. Розкриваються можливості заохочення дітей і молоді до здорового способу життя у просторі навчальних закладів та поза ними.

Anotation. The article is devoted to the schoolboys and student's youth health problem, thus today substantial requirements in the sphere of physical culture in society and physical education in Ukraine's educational institutions are parsed. The view on a problem of physical culture lesson's popularity in educational institutions and problem on the social and teacher's material status in society is offered. The possibilities of children's union and youth to a healthy way of life in space of educational institutions and outside of them are considered.